

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-526-6-63>

**POLITICAL AND LEGAL ASPECTS
OF MOTIVATING LEGAL ACTIVITY**

**ПОЛІТИЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ МОТИВАЦІЇ
ПРАВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Liuklian M. B.

*Postgraduate Student at the Department
of Theory and History of State and Law,
Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University
of Management and Law
Khmelnytskyi, Ukraine*

Люклян М. Б.

*аспірант кафедри теорії
та історії держави і права,
Хмельницький університет
управління та права
імені Леоніда Юзькова,
м. Хмельницький, Україна*

До учасників правової діяльності можна віднести як фізичних, так і юридичних осіб, а також організації, що впливають на розвиток і реалізацію права. Їх можна умовно розподілити на кілька груп. Перша група включає державні органи та судову владу, що займаються тлумаченням і застосуванням права, вирішенням юридичних суперечок і прийняттям рішень; виконавчу владу, яка забезпечує виконання законів і нормативних актів; правоохоронні органи, що контролюють дотримання правових норм. До другої групи належать представники юридичних професій, такі як адвокати, прокурори, нотаріуси та інші. Третю групу утворюють юридичні особи, які діють у межах правових норм і зобов'язані їх дотримуватись, зокрема в сферах комерційного, трудового права та корпоративного управління. Ця група також включає неприбуткові організації, такі як громадські об'єднання та благодійні фонди. Четверту групу складають фізичні особи — громадяни, які є основними суб'єктами права, підкоряються правовим нормам і мають відповідні права та обов'язки в суспільстві. До цієї групи також належать іноземці та апатриди, що перебувають під юрисдикцією держави або міжнародного права. Хоча їхні права можуть бути обмежені в порівнянні з громадянами, вони також є суб'єктами правової діяльності.

Особливе місце займають міжнародні організації, такі як ООН, ЄС і міжнародні судові інституції (зокрема Міжнародний кримінальний суд), які створюють міжнародні правові норми, контролюють їх виконання і відіграють важливу роль у врегулюванні відносин між

державами та іншими міжнародними суб'єктами. Окрім того, до учасників правової діяльності відносяться академічні фахівці та експерти, які займаються розробкою теоретичних засад права, аналізом правозастосовної практики та надають експертні висновки для вдосконалення правової системи.

Правова діяльність є важливою складовою реалізації державної влади, оскільки включає процеси створення, застосування, тлумачення та контролю за виконанням правових норм. Це дозволяє державі впливати на поведінку суб'єктів права, регулювати суспільні відносини і підтримувати порядок. Усі ці аспекти є частиною механізму здійснення державної влади, що визначає організацію та функціонування правової системи в суспільстві. Мотивація правової діяльності значною мірою залежить від типу правового режиму, що домінує в країні. У демократичних системах громадяни мотивовані дотримуватись законів, оскільки правова система гарантує захист їхніх прав і свобод та дає можливість брати участь у формуванні законодавства. В авторитарних та тоталітарних режимах мотивація правової діяльності часто ґрунтується на страху перед репресіями або бажанні здобути привілеї від держави, а правова діяльність часто орієнтована на забезпечення контролю з боку влади, що суттєво впливає на поведінку громадян та юридичних осіб.

Демократія, авторитаризм і тоталітаризм мають свої характерні правові режими, які відрізняються у способах реалізації прав і свобод. Демократичний правовий режим базується на принципах верховенства права, незалежності судової влади та повазі до прав людини й громадянських свобод. У таких умовах законодавча діяльність є прозорою і підзвітною громадськості, а громадяни можуть брати участь у процесі правотворення через вибори та інші демократичні механізми. Авторитарний правовий режим використовує право як інструмент контролю держави над громадянами; закони часто сприяють інтересам правлячої еліти, а судова система підкорена політичним інтересам. Тоталітарний правовий режим повністю підпорядковує право і судову систему ідеологічним вимогам, використовуючи законодавство як засіб тотального контролю та придушення інакодумства.

Правовий режим у різних системах формує різні стимули для юристів. У демократичних країнах юристи можуть бути незалежними захисниками прав громадян, тоді як в авторитарних режимах їх роль обмежується обслуговуванням інтересів влади. Політичний режим має суттєвий вплив на мотивацію учасників правових відносин, оскільки визначає можливості їх діяльності в межах закону та наслідки їхніх дій з точки зору права. У системах верховенства права мотивація правової діяльності орієнтована на досягнення справедливості, захист прав

людини та забезпечення правової безпеки. У свою чергу, в авторитарних режимах мотивація часто обумовлена не повагою до закону, а страхом перед репресіями чи бажанням отримати підтримку влади.

Американський дослідник Ерік А. Познер висловлює думку про репутаційні стимули, пояснюючи, як соціальний статус може мотивувати людей дотримуватися законів. Він стверджує, що порушення норм може призвести до втрати репутації в соціальних групах, тому люди часто дотримуються законів не через страх санкцій, а через страх втратити соціальний статус. Законодавство може бути інструментом зміни соціальних норм, особливо якщо ці норми не відповідають суспільним цінностям. Соціальний тиск, як вказує Познер, часто є більш ефективним механізмом регулювання поведінки, ніж державні санкції, оскільки страх втратити соціальні зв'язки може бути сильнішим за страх юридичних наслідків [1, с. 165–172].

Сучасний правовий режим в Україні пов'язаний з введенням воєнного стану, що є особливим правовим режимом, встановленим у разі збройної агресії або загрози національній безпеці та територіальній цілісності країни [2]. Він передбачає тимчасове обмеження прав і свобод громадян для захисту державних інтересів. У таких умовах політичний дискурс орієнтований на питання національної безпеки, оборони та захисту територіальної цілісності. Правовий режим воєнного стану в Україні є складною системою заходів, що включають обмеження прав і свобод громадян, контроль за переміщенням осіб та транспорту, введення комендантської години, а також обмеження на масові заходи. У період воєнного стану зростає відповідальність за порушення військових наказів і вводяться нові види кримінальної відповідальності за співпрацю з ворогом.

Мотивація правової діяльності має величезне значення в контексті політичних відносин, оскільки визначає поведінку суб'єктів права, а також орієнтацію рішень у сфері державного управління, законодавства та правозастосування.

Література:

1. Eric A. Posner. Law and Social Norms. Harvard University Press, 2002. 272 p.
2. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України із змінами і доповненнями станом на 08.08.2024 року. № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>